

Stanovisko Evropského výboru regionů k tématu Protiteroristická agenda pro EU: předvídání, prevence, ochrana a reakce

(2022/C 61/05)

Zpravodaj:	Karl VANLOUWE (BE/EA) poslanec vlámského parlamentu
Odkaz:	Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Protiteroristická agenda pro EU: předvídání, prevence, ochrana a reakce COM(2020) 795 final

POLITICKÁ DOPORUČENÍ

EVROPSKÝ VÝBOR REGIONŮ

Úvod

1. vítá protiteroristickou agendu Komise ⁽¹⁾, která uznává klíčovou úlohu místních a regionálních orgánů, mj. v oblasti prevence radikalizace a ochrany veřejných prostor;
2. souhlasí s Komisí, že nadnárodní povaha teroristických sítí vyžaduje pevnou spolupráci, která ochrání a podpoří naše společné hodnoty, evropský způsob života a pluralitní společnost;
3. poukazuje na to, že boj proti terorismu je součástí bezpečnostní politiky, která je v souladu se Smlouvou o fungování Evropské unie sdílenou pravomocí Unie a členských států, přičemž udržování veřejného pořádku a ochrana vnitřní bezpečnosti spadají do pravomoci členských států ⁽²⁾. Poukazuje v této souvislosti také na úlohu regionálních donucovacích orgánů v některých členských státech;
4. konstatuje, že teroristické útoky v EU jsou inspirovány různorodými motivy a Europol je dělí do 5 kategorií: džihádistický terorismus, levicový a anarchistický terorismus, pravicový terorismus, etnicko-nacionalistický a separatistický terorismus a terorismus páchaný s jedinečným motivem. Upozorňuje na rostoucí výskyt samotně jednajících pachatelů ⁽³⁾;
5. poukazuje na to, že opatření omezující svobodu pohybu přijatá v souvislosti s pandemií COVID-19 sice ztěžují aktivity teroristů, ti však bohužel nalézají způsoby, jak je obcházet. Upozorňuje, že je třeba zohlednit socioekonomické dopady pandemie, které zvyšují riziko radikalizace a vytvářejí krizovou situaci, jíž mohou teroristé využívat k dalšímu prosazování svých cílů a své činnosti ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾;

Předvídání*Strategické zpravodajství a posouzení hrozeb*

6. v souvislosti s nadnárodní povahou teroristických sítí uznává zásadní význam zpravodajského a informačního centra Evropské unie (EU INTCEN) pro vnitřní bezpečnost EU. Vítá výzvu Komise k lepšímu začlenění strategického zpravodajství a k tomu, aby centrum EU INTCEN i nadále dostávalo kvalitní posouzení hrozeb od vnitrostátních bezpečnostních a zpravodajských služeb, jakož i potřebné zdroje;

⁽¹⁾ COM(2020) 795 final.⁽²⁾ Články 4, 67 a 72 SFEU.⁽³⁾ Europol (2020). Zpráva Europolu o stavu a vývoji terorismu v Evropské unii (TE-SAT) v roce 2020.⁽⁴⁾ Europol (2020). Zpráva Europolu o stavu a vývoji terorismu v Evropské unii (TE-SAT) v roce 2020.⁽⁵⁾ Výkonné ředitelství Protiteroristického výboru Rady bezpečnosti OSN (2020). Dopad pandemie COVID-19 na terorismus, boj proti terorismu a boj proti násilnému extremismu.

Posílení schopnosti včasného odhalení

7. v souvislosti s výzkumem EU v oblasti bezpečnosti vítá posílení kapacity pro včasné odhalování možných teroristických hrozeb a zdůrazňuje v tomto ohledu význam interoperability pro výměnu informací;

8. v souvislosti s cyklem bezpečnostní politiky v rámci programu Horizont Evropa podporuje další integraci výzkumného aspektu, kdy může být Europol nápomocen při určování hlavních témat výzkumu a při přípravě a provádění příslušných rámcových programů EU;

Udržení náskoku: úloha nových technologií

9. uznává, že nové inovativní technologie, jako např. umělá inteligence a drony, jsou příležitostí aktivně odhalovat teroristické hrozby a přispívat k bezpečnosti veřejných prostor. Vítá proto závazek Komise financovat projekty k rozvoji nových technologií v rámci městské agendy EU ⁽⁶⁾ a vyzývá k výměně osvědčených postupů mezi orgány veřejné správy, průmyslem a odborníky;

10. poukazuje na to, že nové technologie vytvářejí také nové hrozby, a vítá mimo jiné plány Komise na lepší odhalování, sledování a identifikaci potenciálně škodlivých dronů;

11. poukazuje na to, že vždy, zejména však v případě nových technologií, je třeba hledat rovnováhu mezi právem na bezpečnost a fyzickou integritu na straně jedné a ostatními základními právy a svobodami na straně druhé. K tomuto účelu musí být vytvořen systém brzd a protivah a musí být zajištěna proporcionálnost a nezávislý soudní dohled;

Prevence

Boj proti extremistickým ideologiím na internetu

12. vítá závazek Komise, že ve spolupráci s agenturou Europol, která by měla posílit své příslušné oddělení, pokud jde o zdroje a kapacitu, podpoří další provádění krizového protokolu EU s cílem řešit virální šíření teroristického obsahu na internetu;

13. bere na vědomí závazek Komise k rozšíření seznamu trestných činů na úrovni EU ⁽⁷⁾ o trestné činy z nenávisti a nenávistné verbální projevy a návrh aktu o digitálních službách ⁽⁸⁾. Zdůrazňuje, že je třeba v této souvislosti zohlednit právní rámce v členských státech, a poukazuje na to, že je vždy nezbytné dodržovat všechna základní práva a svobody, včetně práva na svobodu projevu;

14. zdůrazňuje, že v boji proti radikalizaci, terorismu a dezinformacím je důležité šířit alternativní argumentaci a protiargumentaci, a vítá závazek Komise, že podpoří členské státy při rozvoji této strategické komunikace;

Podpora místních aktérů ke zlepšení odolnosti komunit

15. zdůrazňuje svůj závazek hrát i nadále aktivní úlohu v boji proti radikalizaci, a vítá podporu, kterou Komise poskytuje síti pro zvyšování povědomí o radikalizaci ⁽⁹⁾ a iniciativě Města EU proti radikalizaci ⁽¹⁰⁾;

16. zdůrazňuje, zejména pokud jde o včasné odhalování radikalizace, význam multidisciplinárního přístupu ve spolupráci s občanskou společností. Poukazuje na osvědčené postupy, jako jsou místní integrované bezpečnostní buňky, v nichž se sdružují orgány místní správy, policie, organizace sociální prevence, (neformální) vzdělávací služby, náboženští poradci atd. za účelem individuálního přístupu k radikalizovaným osobám ⁽¹¹⁾. Poukazuje v této souvislosti na zásadu zachování profesního tajemství, která má klíčový význam, vyzývá k výměně osvědčených postupů v této oblasti a zdůrazňuje, že je při tom třeba zohlednit právní předpisy členských států na ochranu soukromí;

⁽⁶⁾ <https://futurium.ec.europa.eu/en/urban-agenda/security-public-spaces?language=cs>.

⁽⁷⁾ Čl. 83 odst. 1 SFEU.

⁽⁸⁾ COM(2020) 825 final.

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/networks/radicalisation-awareness-network-ran_en

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/internal-security/counter-terrorism-and-radicalisation_en

⁽¹¹⁾ https://preventie-radicalisering-polarisering.vlaanderen.be/sites/preventie-radicalisering-polarisering/files/leidraad_livc.pdf

17. připomíná, že místní a regionální orgány jsou nejčastěji tím, kdo je přímo konfrontován s příležitostmi a výzvami integrace. Očekává proto podporu Komise zejména na této úrovni za účelem ochrany a posílení sociální soudržnosti, a to mj. prostřednictvím jejího akčního plánu pro integraci a začleňování⁽¹²⁾;

Věznice, rehabilitace a znovuzачlenění

18. vítá závazek Komise více se zaměřit na otázku radikalizace ve věznicích prostřednictvím zpřetrhání vazeb s radikalizujícím prostředím, rehabilitace a znovuzачlenění radikalizovaných vězňů. Zdůrazňuje, že je třeba zaujmout komplexní přístup, v jehož rámci by vězeňský personál, sociální pracovníci, náboženští poradci atd. absolvovali specializovanou odbornou přípravu týkající na téma, jak zacházet s radikalizovanými vězni, přičemž mentorství radikalizovaných osob by nekončilo po jejich zadržení nebo zpřetrhání vazeb s radikalizujícím prostředím, a poukazuje na význam výměny osvědčených postupů;

Konsolidace znalostí a podpory

19. vítá závazek Komise podporovat další rozvoj vnitrostátních sítí příslušných aktérů. Se zájmem očekává návrhy na vytvoření znalostního centra EU pro prevenci radikalizace, které by vedle šíření poznatků a odborných znalostí mělo rovněž podporovat optimální využívání možností financování v rámci různých programů EU. Poukazuje na velký objem poznatků a odborných znalostí, kterými již v současnosti disponují místní a regionální orgány⁽¹³⁾, a vyzývá k zapojení regionálních donucovacích orgánů a zpravodajských služeb do rozvoje vnitrostátních sítí příslušných aktérů a do činnosti znalostního centra EU pro prevenci radikalizace;

20. dále vyzdvihuje význam Fondu pro vnitřní bezpečnost (ISF) v evropském boji proti terorismu a zdůrazňuje, že je nezbytné zajistit, aby se podíl finančních prostředků spravovaných členskými státy dostal ke všem vnitrostátním a regionálním orgánům s pravomocemi v této oblasti;

Ochrana

Ochrana osob ve veřejných prostorech

21. zdůrazňuje zranitelnost veřejných prostor vůči teroristickým útokům, a vítá závazek Komise posílit podporu zásady „bezpečnost již od fáze návrhu“. Se zájmem proto očekává virtuální architektonickou příručku Komise, jak začleňovat bezpečnostní aspekty při navrhování budoucích a modernizaci stávajících veřejných prostor, a poukazuje na to, že je třeba dosáhnout rovnováhy mezi bezpečností veřejných prostor a jejich otevřeností, uživatelskou vstřícností a přístupností;

22. uznává obzvláštní symbolický význam bohoslužebných prostor, které jsou tak často cílem teroristů, a se zájmem proto očekává projekty, jejichž prostřednictvím hodlá Komise ve spolupráci s členskými státy podporovat zvýšení fyzické ochrany těchto prostor, přičemž je rovněž třeba dosáhnout rovnováhy mezi jejich otevřeností, uživatelskou vstřícností a přístupností;

Města jako páteř bezpečnosti ve městech

23. vítá návrhy Komise týkající se závazku EU v oblasti bezpečnosti a odolnosti měst i novou iniciativu Města proti radikalizaci a terorismu, a vyzývá k tomu, aby bylo v souladu se zásadou jediného kontaktního místa vytvořeno jednotné kontaktní místo;

24. vyzývá Komisi, aby Výbor regionů začlenila jako plnohodnotného partnera do závazku EU v oblasti bezpečnosti a odolnosti měst a aby s ním vždy konzultovala příslušné návrhy;

25. zdůrazňuje, že i prostředky politiky soudržnosti EU lze využít k prevenci radikalizace a ke zlepšení veřejné infrastruktury prostřednictvím investic zaměřených na sociální soudržnost, integraci a odolnost;

⁽¹²⁾ COM(2020) 758 final.

⁽¹³⁾ Vlámský parlament (2015). Dokument 366 (2014–2015), č. 3, a vlámská vláda (2017). Vlámský akční plán pro prevenci násilné radikalizace a polarizace.

Zajištění větší odolnosti kritické infrastruktury

26. upozorňuje na riziko, kterému je vystavena kritická infrastruktura coby cíl teroristických útoků. Zdůrazňuje význam hlášení kybernetických incidentů v souvislosti s právními předpisy o bezpečnosti sítí a informačních systémů⁽¹⁴⁾, a se zájmem očekává návrhy Komise na zvýšení odolnosti provozovatelů a posílení bezpečnosti vůči fyzickým a digitálním rizikům;

27. vítá skutečnost, že byla výrazně rozšířena působnost navrhované směrnice o odolnosti kritické infrastruktury⁽¹⁵⁾, která se tak nyní vztahuje na energetiku, dopravu, zdraví, pitnou vodu, odpadní vodu, digitální infrastrukturu, veřejnou správu a vesmírný program. Opětovně⁽¹⁶⁾ vyzývá Evropskou komisi, aby do budoucna zvažila, zda by do působnosti směrnice neměla být případně zahrnuta další odvětví, mj. řetězce pro distribuci zboží základní potřeby;

Bezpečnost hranic

28. připomíná, že volný pohyb osob v rámci EU musí být neoddelitelně spjat s řádnou kontrolou vnějších hranic. Souhlasí s Komisí, že je třeba učinit více pro dosažení účinného systému správy hranic s cílem systematicky kontrolovat všechny cestující na vnějších hranicích, aby byly odhaleny osoby podezřelé z terorismu a byl jim odepřen vstup do EU, a se zájmem očekává návrhy Komise týkající se nové schengenské strategie;

29. uznává, že je třeba dosáhnout rychlého a úplného zavedení Systému vstupu/výstupu (EES)⁽¹⁷⁾, Evropského systému pro cestovní informace a povolení (ETIAS)⁽¹⁸⁾ a Evropského informačního systému o odsouzeních státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti (ECRIS-TCN)⁽¹⁹⁾ a jejich interoperability;

30. v souvislosti s novými nařízeními o Schengenském informačním systému (SIS)⁽²⁰⁾ uznává, že je třeba zavést systém automatické identifikace otisků prstů (AFIS) a začlenit do SIS informace o zahraničních teroristických bojovnících poskytnuté důvěryhodnými třetími zeměmi;

Odstříhnutí teroristů od prostředků k útoku

31. uznává hrozbu, kterou představují podomácku vyrobené výbušniny, podporuje výzvu Komise k plnému provádění a vymáhání právních předpisů týkajících se prekurzorů výbušnin⁽²¹⁾ a zdůrazňuje, že je důležité tyto právní předpisy pravidelně přezkoumávat a aktualizovat;

Reakce

Operativní podpora: posílení agentury Europol

32. uznává klíčovou úlohu agentury Europol a jejího Evropského centra pro boj proti terorismu (ECTC) a zdůrazňuje, že jsou zapotřebí další zdroje. Vítá závazek Komise⁽²²⁾ k posílení mandátu agentury Europol, v jehož rámci by měl být Europol schopen účinně spolupracovat se soukromými stranami na podpoře vnitrostátního trestního vyšetřování terorismu prostřednictvím zpracování a analýzy dat velkého objemu a využívat své odborné znalosti v oblasti výzkumu a inovací;

Spolupráce při prosazování práva

33. zdůrazňuje potřebu přeshraniční a meziodvětvové spolupráce v boji proti terorismu, vyzývá k intenzivní spolupráci mezi regionálními a vnitrostátními donucovacími orgány a Europolem a zdůrazňuje přidanou hodnotu příslušných školení CEPOL⁽²³⁾. Se zájmem očekává návrh Komise týkající se kodexu policejní spolupráce EU a žádá ji, aby při tom zohlednila decentralizovanou strukturu některých členských států z hlediska bezpečnostní politiky. Vítá závazek Komise nadále podporovat a zajišťovat síť zvláštních zásahových jednotek ATLAS⁽²⁴⁾ a vyzývá k prozkoumání možností sdružování a sdílení schopností;

⁽¹⁴⁾ Směrnice (EU) 2016/1148.

⁽¹⁵⁾ COM(2020) 829 final.

⁽¹⁶⁾ Stanovisko VR Posílení odolnosti kritických subjektů (NAT-VII/017).

⁽¹⁷⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Sis-li>

⁽¹⁸⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Etias>

⁽¹⁹⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Ecris-Tcn>

⁽²⁰⁾ Nařízení (EU) 2018/1860, nařízení (EU) 2018/1861 a nařízení (EU) 2018/1862.

⁽²¹⁾ Nařízení (EU) 2019/1148.

⁽²²⁾ COM(2020) 796 final.

⁽²³⁾ <https://www.cepol.europa.eu/education-training/what-we-teach/counter-terrorism>.

⁽²⁴⁾ Rozhodnutí 2008/617/SVV.

Posílení výměny informací

34. uznává, že je třeba posílit koordinaci, spolupráci a výměnu informací mezi místními a regionálními orgány, členskými státy, policií, justicí, bezpečnostními a zpravodajskými službami navzájem, jakož i s příslušnými evropskými agenturami. Vyzdvihuje osvědčené postupy využívající multidisciplinární pracovní skupiny, pracovní skupiny a bezpečnostní buňky na místní, regionální a celostátní úrovni⁽²⁵⁾. Se zájmem očekává návrhy Komise týkající se zavedení účinného mechanismu pro výměnu informací v protiteroristických případech a vyzdvihuje význam diskrétnosti a vzájemné důvěry;

35. považuje za nezbytné zlepšit výměnu profilů DNA, otisků prstů a dlaní a údajů ze státních registrů vozidel mezi členskými státy, která bude odpovídat operativním potřebám donucovacích orgánů a právnímu rámci EU pro ochranu údajů, a se zájmem očekává návrhy Komise na revizi, aktualizaci a rozšíření průmských rozhodnutí⁽²⁶⁾;

Podpora vyšetřování a stíhání

36. souhlasí, že šifrování informací není jen důležitým nástrojem pro ochranu kybernetické bezpečnosti a základních práv, ale že jej také zneužívají teroristé. Se zájmem proto očekává spolupráci s členskými státy, kterou navrhla Komise s cílem nalézt řešení zákonného přístupu k těmto údajům v souladu s našimi základními právy a svobodami a právním rámcem EU pro ochranu údajů;

37. uznává, že v souvislosti s identifikací, odhalováním a stíháním vracejících se zahraničních teroristických bojovníků je nezbytné, avšak složité shromažďovat důkazy a údaje z bojišť. Se zájmem očekává iniciativy Komise na podporu členských států v tomto ohledu a vítá závazek Komise k posílení spolupráce se třetími zeměmi;

Posílená podpora pro oběti terorismu

38. poukazuje na obrovský dopad teroristických útoků na oběti a konstatuje, že podpora obětí by měla být založena na uznání, památce, spravedlnosti a zjištění pravdy;

39. zdůrazňuje, že obětem je třeba pomoci, a poukazuje na osvědčený postup systému správy případů s mentory, kdy je obětem poskytována individuální podpora na administrativní i emocionální úrovni;

40. vyzdvihuje přidanou hodnotu odborného centra EU pro oběti terorismu⁽²⁷⁾ a vyzývá k tomu, aby bylo v období po roce 2021 dále rozvíjeno a rozšiřováno, tak aby mohlo přinášet ještě více praktických výsledků. Vyzývá k intenzivní spolupráci s budoucím znalostním centrem EU pro prevenci radikalizace, vyslovuje se však proti sloučení těchto dvou center;

41. vítá závazek Komise posoudit způsoby, jak zlepšit přístup obětí k odškodnění, včetně obětí terorismu v přeshraničních situacích, které mají pobyt v jiném členském státě, než je členský stát, v němž došlo k teroristickému útoku. Žádá, aby bylo zváženo zavedení systémů, jako je např. záruční fond pro oběti terorismu.

V Bruselu dne 12. října 2021.

předseda
Evropského výboru regionů
Apostolos TZITIKOSTAS

⁽²⁵⁾ https://www.besafe.be/sites/default/files/2019-06/planr_en.pdf.

⁽²⁶⁾ Rozhodnutí 2008/615/SVV a 2008/616/SVV.

⁽²⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/protecting-victims-rights/eu-centre-expertise-victims-terrorism_cs.